

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy a sportu

Vývoj sportovní etiky v olympijském hnutí

Bakalářská práce

Autor: Tomáš Bařka
Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Tělovýchovné a sportovní aktivity se zaměřením na vzdělání
Vedoucí: Mgr. Brigita Stloukalová, Ph.D.

Hradec Králové 2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš Bařka**
Osobní číslo: **P121227**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Tělovýchovné a sportovní aktivity se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání**
Zadávací katedra: **Vývoj sportovní etiky v olympijském hnutí**
Katedra tělesné výchovy a sportu

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Nastudovat etické principy a cíle Pierra de Coubertina, které ho dovedly k obnovení olympijských her, a vyhodnotit je s ohledem na vývoj a současnost olympijského hnutí. Metody: analýza dokumentů, kritická analýza.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce:

Seznam odborné literatury:

Doporučená literatura: COUBERTIN, P. de. Olympijské paměti. Praha: Olympia, 1977.

FIDLING, J. E. a PELLE, K. D. Encyclopedia of the Modern Olympic Movement.

Greenwood Publishing Group Inc. 2004. MAC ALOON, J. J. This Great Symbol: Pierre de Coubertin and the Origins of the Modern Olympic games. Routledge, 2008.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Brigita Stloukalová, Ph.D.**

Katedra tělesné výchovy a sportu

Oponent bakalářské práce: **Mgr. Dagmar Vodehnalová**

Datum zadání bakalářské práce: **23.1.2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6.5.2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PaedDr. Dana Fialová, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením vedoucí práce Mgr. Brigity Stloukalové, Ph.D. a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 5. 5. 2015

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Brigitě Stloukalové, Ph.D. za odborné vedení práce a za pomoc při poskytnutí nezbytných informací a literatury.

Anotace

BAŤKA, Tomáš. *Vývoj sportovní etiky v olympijském hnutí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 37 s. Bakalářská práce.

Cílem práce je nastudovat etické principy a cíle Pierra de Coubertina, které ho dovedly k obnovení olympijských her a rozvoji olympijského hnutí, a vyhodnotit je s ohledem na vývoj a současnost olympijského hnutí. Součástí bude analýza současného stavu etických postojů a problémů, které neprovází pouze olympijské hnutí, ale sport samotný.

Klíčová slova: sport, olympismus, olympijské hnutí, Pierre de Coubertin, sportovní etika

Annotation

BAŤKA, Tomáš. *Sport Ethic Development in Olympic Movement*. Hradec Králové: Faculty of education, University of Hradec Králové, 2015, 37 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim is to study the ethical principles and goals of Pierre de Coubertin, which led him to restore the Olympic Games and the development of the Olympic Movement, and evaluate them with regard to development and the present Olympic Movement. It will include an analysis of the current state of ethical attitudes and issues that are not accompanied by only the Olympic movement, but the sport itself.

Key words: sport, Olympism, Olympic Movement, Pierre de Coubertin, sports ethics

Obsah

Úvod.....	1
1 Metodologická část	3
1.1 Cíle a úkoly	3
1.2 Rozbor pramenů	3
1.3 Definice základních pojmů.....	4
2 Antické olympijské hry	9
2.1 Ideály a mýty antických olympijských her.....	10
2.2 Zánik antických olympijských her	11
3 Obnovení olympijských her	13
3.1 Odkaz Pierra de Coubertina	13
3.2 Olympijské hry a vytváření olympijského hnutí Pierrem de Coubertinem. 15	
3.3 Vliv olympijského hnutí na rozvoj sportu	17
4 Vlivy vedoucí k současné podobě sportu.....	19
4.1 Změna životního režimu.....	19
4.2 Konzumní orientace	19
4.3 Individualizace	20
4.4 Komerencializace a sponzoring	20
4.5 Medializace	21
4.6 Globalizace.....	21
4.7 Specializace	22
4.8 Medikalizace	22
4.9 Demokratizace společnosti.....	23
5 Současná sportovní etika.....	24
5.1 Rivalita	25
5.2 Agresivita	27
5.3 Doping.....	28
5.4. Korupce	29
6 Současnost a odchylka od Coubertinových ideálů.....	30
6.1. Výtky a pozitiva v dnešní době	31
6.2 Další směřování olympismu	31
6.3 Olympijské hry versus olympijská myšlenka.....	32
7. Závěr	34

8 Seznam pramenů	36
8.1 Literární zdroje	36
8.2 Internetové zdroje	37

Úvod

Moderní olympijské hnutí v roce 2014 oslavilo 120 let. Ve své době Coubertinova myšlenka využila rychle se šířící systém sportů a her a spojila ho s antickým odkazem olympijského míru. V jaké míře se původní Coubertinovy představy realizovaly? Jak se měnily s rozvojem společnosti a jak se liší od hodnot, které prosazoval Pierre de Coubertin?

V dnešním světě patří sport k jednomu z nejvýraznějších společenských fenoménů, ovlivňujících obyvatele všech kontinentů, má spojitost s nejrůznějšími organizacemi, hnutími a skupinami nezávazně na náboženství, životní filosofii či ideologickém hledisku a je neoddelitelnou součástí života společnosti.¹ Takovéto postavení je výsledkem historického vývoje člověka a společnosti.²

Pokud dělíme sféry života na ty, jež mají smysl, a ty, jež smysl postrádají, mohli bychom najít sport zařazený v obou větvích. Někteří si myslí, že sport jen zdržuje od práce a k ničemu nám není; na druhou stranu klademe názor, že cílem sportu je hra samotná, poskytuje svým účastníkům potěšení, radost, obveselení, zábavu a také rozptýlení, uvolnění a odpočinek.³

Sport je hrou moderní doby, je svobodnou činností, nicméně časově i prostorově vymezenou, nabízí různorodé prožitky, poskytuje možnost seberealizace a sociálního kontaktu, předpokládá a vyžaduje fair play a patří sem snaha po dosahování nejvyšších výkonů.⁴

Všechny výše uvedené hodnoty jsou pak ve vztahu k sportovcům a společnosti významné. Sportovní výkony se totiž prezentují před početnou veřejností a ovlivňují tak sportovce nejen aktivní, ale i pasivní.

K vytvoření práce na toto téma mě vedlo zamyšlení nad věcmi, které se ve sportu objevují, zda ke sportu patří a zda se na sportovních akcích ještě opravdu jedná primárně o sportovní stránku a ne o peníze z reklamy, slávu a pocit nadřazenosti. Významným jevem je i politizace sportu: patří do sportu nebo zde nemá co dělat? Bereme-li sport jako pojem, jež plní svoji podstatu a účel v samotné činnosti, tedy sportovat a mít radost

---

¹ DOVALIL, 2004, s. 9.

² DOVALIL, 2004, s. 9.

³ DOVALIL, 2004, s. 10.

⁴ DOVALIL, 2004, s. 14.

z pohybu, jsme na míle odchýleni od původního záměru. Žijeme v době, kdy sportovci přetěžují své tělo a ničí si pohybový aparát ve snaze být lepší než ostatní, kdy již děti jsou nuceny trénovat přes fyziologické normy a heslem není zúčastnit se, ale vyhrát. V této práci se snažím najít odpovědi na tyto otázky a zhodnotit, jak hodně se tyto hodnoty v průběhu let měnily a proč tomu tak je.

V práci popisuji a srovnávám etickou stránku sportu i s antickými olympijskými hrami. A jelikož má každý na etiku ve sportu odlišné mínění, podávám a zdůvodňuji vlastní názor na to, co je sportu ku prospěchu a na čem tento názor zakládám. Zamýšlím se a rozebírám, čím olympijské hry v dnešní době opravdu jsou a jak to v této instituci vypadá ze stránky sportovní etiky.

1 Metodologická část

1.1 Cíle a úkoly

Cílem práce je nastudovat etické principy a cíle Pierra de Coubertina, které ho dovedly k obnovení olympijských her, a vyhodnotit je s ohledem na vývoj a současnost olympijského hnutí.

Úkoly

1. Definovat základní pojmy: sport, etika, olympismus, olympijské hnutí.
2. Charakterizovat a analyzovat myšlenky Pierra de Coubertina, jeho ideje, se kterými zakládal moderní olympijské hnutí.
3. Charakterizovat a analyzovat současný stav, ke kterému Coubertinovy ideje dospěly.
4. Pokusit se o vyhodnocení současných etických sportovních hodnot ve vztahu k původním Coubertinovým myšlenkám.

1.2 Rozbor pramenů

Hlavní metodou, kterou ve své práci používám, je práce s prameny, tj. analýza dokumentů, písemných pramenů. Pouze výjimečně je možné se v rámci daného tématu dostat k primárním pramenům.

Základním zdrojem při čerpání informací se stala kniha barona Pierre de Coubertina *Olympijské paměti*, z roku 1931, zde jsme měli k dispozici její český překlad z roku 1977. Kniha byla nejuvěrnějším zdrojem informací, neboť pocházela od zakladatele novodobých olympijských her a tudíž žádná jiná monografie nemohla lépe popisovat myšlenky vedoucí Coubertina k realizaci jeho ideje. Ukázala mně důležité souvislosti a tehdejší poměry ve společnosti, dřívější stav sportu ve společnosti a popisovala průběžný vývoj olympijského hnutí a jednotlivých olympijských her v jejich počátcích.

Druhou základní knihou je *Olympismus* od Josefa Dovalila z roku 2004, která poskytuje ucelený obraz olympijské myšlenky a olympismu. Je šikovným zdrojem informací i pro laiky v oboru, protože cílem publikace není čistě historický či filosofický význam textu, nýbrž snaha o pohled komplexní a souvislý. Jedná se o velice široké téma a *Olympismus* se snaží procházet každým jeho aspektem, včetně antické inspirace, historie olympijského hnutí, jeho financování, souvisejících aspektů a dimenzí spojených s olympismem, sportovní výchovou a snaží se odhadovat přibližný další vývoj olympismu.

Pro pochopení významu především antických olympijských her a otázek ohledně slávy antických vítězů, okolností vedoucích k zániku antických olympijských her nám pomohla kniha Vojtěcha Zamarovského *Vzkříšení Olympie*, vydaná roku 2003. Z mnou sehnaných zdrojů podává tato kniha nejlépe tisíciletou historii antických olympijských her, která je předkládána s podrobnými detaily a vzdává jim hold, ovšem neidealizuje je, a tím si zachovává svou objektivnost.

Průřezem jednotlivých olympijských her byla i *Encyclopedia of the modern Olympic movement* z roku 2004 od Johna Findlinga, která popisovala průběh každých olympijských her až do jejího vydání. Neřešila příliš otázku etiky a olympijských ideálů, ale přesto byla vhodným doplněním tématu.

Taktéž kniha *Paměti* od Jiřího St. Gutha-Jarkovského z roku 1929 přinesla další pohled do naší tematiky. Autor díky dlouholeté účasti v Mezinárodním olympijském výboru čtenářům ukazuje svůj pohled na dobu, ve které se obnovovaly olympijské hry, a řeší i počáteční problémy české národnosti při snaze účastnit se těchto her. Jiří Guth byl zároveň blízkým přítelem Pierre de Coubertina a v publikaci na tuto skutečnost poukazuje a pomáhá tak přiblížit osobnost Coubertina.

Pro jasnější význam olympijských ideálů a otázek, co se skrývá pod pojmem olympismus, olympionik a co má za úkol Mezinárodní olympijský výbor jsem využil dokument *Olympijská charta*, jež definuje základní cíle a principy olympismu.

K bádání přispěly i další publikace, které byly vhodným doplněním výše zmíněných, nicméně nebyly pro mě již tak zásadní.

1.3 Definice základních pojmů

Sport

- „*Sport je oblastí dobrovolné lidské činnosti, která uspokojuje potřeby sportovců a dalších účastníků. Ti se v ní realizují a nacházejí v ní všestranné a hluboké prožitky. Sportovec je v této činnosti nejen objektem, ale i subjektem svého zdokonalování, sebe rozvoje a sebevýchovy. Tím se stává sportovní trénink a soutěžení neobyčejně účinným prostředkem všestranného rozvoje sportovce.*“⁵

---

⁵ CHOUTKA, 1987, s. 15.

- „Sportem se rozumí všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních.“⁶
- „Pojmem sport je dnes obvykle označována pohybová (fyzická) aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou navíc měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví.“⁷

Co je to sport? Na tuto otázku lze odpovědět mnoha definicemi, které se v určitých částech odpovědi mohou rozcházet. Sport bychom mohli definovat podle různých kritérií, v naší práci nejlépe uplatníme dělení na rekreační, vrcholový a výkonnostní sport. V této práci chápeme sport převážně jako vrcholový, vzhledem k tomu, že hovoříme o problematice olympijských her, a tím pádem i o těch nejlepších sportovních výkonech. Zároveň ovšem musíme pohlížet na sport z etické stránky, neboť sport se netýká jen olympijských her, a proto řešit etiku jen v olympijských hrách by nepodávalo tak komplexní obraz tohoto tématu.

Etika

- „Etika reflektuje morálku a táže se na její založení, zdůvodnění, legitimizaci a legalizaci. Klade si otázky typu: Co je dobré? Jaký je smysl mého chování? Jak mám jednat? Co je ctnost? Co je spravedlnost? Proč mám jednat tak a tak? Obsahuje též řadu hypotéz o člověku a jeho povaze.“⁸
- „Etika je jedna z filozofických disciplín, nauka o mravnosti, o podstatě morálního vědomí a o jeho původu.“⁹

Sportovní etika

- „Ethos ve výchově, umění a sportu je projevem jediného bytostného zdroje, a tím je úcta k tomu, co nás zakládá nejlouběji, a proto nejpodstatněji.“¹⁰

⁶ Evropská charta sportu. In: *Česká unie sportu*. [online]. 1992, s. 2. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.cuscz.cz/sluzby-servis/legislativni-poradna-informace-vzory/vladni-dokumenty.html>.

⁷ Co je sport a proč sportovat?: Co je sport. In: [online]. 2012 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://aruvararat.webnode.cz/news/co-je-sport-a-proc-sportovat/>.

⁸ BLECHA, 1998, s. 109.

⁹ KLIMEŠ, 2005, s. 162.

¹⁰ HOGENOVA, 2009, s. 17.

Fair play

- *„Fair play znamená mnohem více než jen pouhé respektování pravidel; nese v sobě i pojmy přátelství, respektování druhého a sportovního ducha. Je to způsob myšlení, nikoliv pouhé chování.“¹¹*

Olympismus

Mnoho lidí se domnívá, že se tento termín vztahuje k olympijským hrám jak antickým, tak novodobým. Stejně tak se v podvědomí veřejnosti ví i o „olympiádě“, jež je také spojována s olympijskými hrami. Už málo lidí bohužel ví, že olympiádou se rozumí čtyřletá perioda mezi jednotlivými hrami. A stejně tak je málo lidí seznámeno s pojmem „olympiáda“ chápaným jako systém myšlenek, principů, filozofie a vizí, jak ji Pierre de Coubertin chtěl představit veřejnosti.¹²

Coubertin pojal své dílo jako myšlenkový pokus své doby využít sport a olympijské hry k záměrům, jež samotný sport přesahují.¹³ Jde totiž o to, že filozofii olympismu nemůžeme brát v potaz pouze u vrcholových sportovců. Olympismus musíme brát v souvislosti s každým člověkem a to po celý jeho život, ne jen například po dobu výkonu.¹⁴ Nestačí tedy, aby olympionik podal obdivuhodný výkon a v ústraní se poté choval podle zásad neslučitelných s olympismem. Nesmíme přehlédnout výchovnou hodnotu myšlenky, kterou baron Coubertin prezentoval.

„Olympismus je životní filozofie, povznášející a vyváženě spojující v jeden celek zdatnost těla, vůle a ducha. Spojením sportu, kultury a výchovy usiluje olympismus o vytvoření způsobu života, založeného na radosti z vynaloženého úsilí, na výchovné hodnotě dobrého příkladu, sociální odpovědnosti a na respektování základních universálních etických principů.“¹⁵ Zde je tedy více než patrné, že olympismus se netýká jen sportovní stránky života, nýbrž je filozofií kladoucí důraz na komplexní jednání osobnosti.

„Cílem olympismu je zapojit sport do služby harmonického rozvoje lidstva s cílem vytvořit mírovou společnost, která dbá o zachování lidské důstojnosti.“¹⁶ Což navazuje na

---

¹¹ Kodex sportovní etiky. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2006 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/aktualni>

¹² DOVALIL, 2004, s. 20.

¹³ DOVALIL, 2004, s. 20.

¹⁴ DOVALIL, 2004, s. 20.

¹⁵ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 9 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>

¹⁶ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 9 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>

posvátný olympijský mír, během kterého v době konání antických olympijských hrách na půdě Olympie nesměl vstoupit voják se zbraní v ruce.

„Provozování sportu je lidským právem. Každý jednotlivec musí mít možnost provozovat sport bez jakékoli diskriminace a v olympijském duchu, jenž vyžaduje vzájemné porozumění v duchu přátelství, solidarity a fair-play.“¹⁷ Myšlenka, jež koresponduje s dnešní demokratickou společností, kdy každý by měl mít rovné příležitosti a svobodu volby.

„Jakákoli forma diskriminace vůči zemi nebo osobě z důvodu rasy, náboženství, politického přesvědčení, pohlaví či z jiného důvodu je neslučitelná s příslušností k olympijskému hnutí.“¹⁸

Olympijské hnutí

„Olympijské hnutí představuje svornou, organizovanou, všeobecnou a trvalou činnost všech jednotlivců a uskupení inspirovaných hodnotami olympismu, uskutečňovanou pod vedením M.O.V. jako nejvyššího orgánu. Je rozšířeno na pěti kontinentech. Jeho vyvrcholením je účast sportovců celého světa na velkém sportovním festivalu, na olympijských hrách. Jeho symbolem je pět propojených kruhů.“¹⁹

„Posláním MOV je podporovat olympismus po celém světě a řídit olympijské hnutí.“²⁰
Mezinárodní olympijský výbor jako svoji úlohu uvádí těchto šestnáct bodů:

- povzbuzuje a podporuje rozvoj sportovní etiky i principu dobré správy a výchovu mládeže prostřednictvím sportu a věnuje úsilí na zajišťování toho, aby ve sportu vládl duch fair-play a bylo zakázáno násilí;
- povzbuzuje a podporuje organizaci, rozvoj a koordinaci sportu a sportovních soutěží;
- zabezpečuje pravidelné konání olympijských her;
- spolupracuje s příslušnými veřejnými a soukromými organizacemi a úřady s cílem zapojit sport do služeb lidstva, a tím podporovat mír;
- usiluje o posílení jednoty olympijského hnutí, o ochranu jeho nezávislosti a zachování autonomie sportu;

¹⁷ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 9 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.

¹⁸ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 9 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.

¹⁹ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 9 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.

²⁰ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 10 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.

- vystupuje proti veškerým formám diskriminace v olympijském hnutí;
- povzbuzuje a podporuje zlepšení postavení žen ve sportu na všech úrovních a ve všech strukturách, tak aby byl uplatněn princip rovnosti pohlaví;
- řídí boj proti dopingů ve sportu;
- povzbuzuje a podporuje opatření týkající se zdravotní péče a zdraví sportovců;
- vystupuje proti jakémukoliv politickému nebo komerčnímu zneužití sportu a sportovců;
- povzbuzuje a podporuje snahy sportovních organizací a státních orgánů o zajištění profesionální a sociální budoucnosti sportovců;
- povzbuzuje a podporuje rozvoj sportu pro všechny;
- povzbuzuje a podporuje zodpovědný přístup k problémům životního prostředí, podporuje udržitelný rozvoj ve sportu a vyžaduje, aby se olympijské hry konaly v souladu s těmito zásadami.
- podporuje pozitivní odkaz olympijských her v hostitelských městech a hostitelských zemích;
- povzbuzuje a podporuje iniciativy spojující sport s kulturou a výchovou;
- povzbuzuje a podporuje aktivity Mezinárodní olympijské akademie (M.O.A.) a dalších institucí, které se věnují olympijské výchově.²¹

Na tomto výčtu můžeme vidět posun myšlení v přístupu MOV, kde se během své existence tato instituce rozšířila od jedné myšlenky k myšlenkám stejné užitečné morální hodnoty zasahujících téměř do všech oblastí života jedince, a plněním těchto bodů by se mělo docílit správného působení ze strany MOV a tím i ke správnému pochopení a především další interpretaci olympijského hnutí.

---

²¹ *Olympijská charta* [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013, s. 10-11 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.

2 Antické olympijské hry

Antika uspořádala během téměř dvanácti století celkem 293 olympijských her konaných v Olympii, tedy na Peloponésském poloostrově na počtu boha Dia. Jde tedy o mnohem delší období, než jaké se konají novodobé olympijské hry a v tomto ohledu jsme poměrně na začátku. V letech 776 př. n. l. až 393 n. l. se v pravidelných čtyřletých intervalech, až na období vpádu Dóřů, psala historie největších všeřeckých her. Olympijské hry nebyly totiž jedinými hrami konanými na řeckém území, patřily mezi ně také hry panathénajské, pythijské, isthmijské a nemejské hry, které ale pro nás nedosáhly takového významu. Ale proč jsou vůbec olympijské hry tolik slavné? Olympijská myšlenka míru a dorozumění mezi národy²² jsou tou věcí, proč olympijské hry vydržely tak dlouho, a i po jejich zrušení se, sice za dlouhý čas, ale přece podařilo tuto tradici obnovit²³. Není v historii moc případů a civilizací, které by dokázaly zjednat mír mezi zneprátenými oblastmi a národy kvůli svátku, olympijských hrám se to však podařilo.

Posvátný mír se nazýval ekecheiria, platil v měsíci konání olympijských her a Řekové v něm nesměli válčit. Později s narůstajícím věhlasem her se ekecheiria prodloužila až na tři měsíce v důsledku účasti závodníků ze vzdálenějších končin, aby byl garantován jejich bezpečný přesun do Olympie a zpět. Ovšem díky područí makedonskému a následně římskému nastal se ztrátou řecké politické samostatnosti kulturní pokles, který se nevyhnul ani tělesné kultuře. Olympijské hry tak začaly ztrácet na věhlasu, až došlo k jejich úplnému zrušení.²⁴

Je ovšem na místě připomenout, že ačkoliv se Olympijské hry tváří dnes jako zřízení téměř dokonalé, existovaly v nich i věci, o kterých se příliš nemluví. To, že na hrách nesměly startovat ženy, se ví, byly to tedy hry antifeministické. Že ženy měly svoje vlastní hry *héreje*, je jen slabou útěchou. Hry můžeme považovat za rasistické, neboť diskriminovaly tzv. barbary, což byl původně každý, kdo Řekem nebyl. To se změnilo až s područím makedonským a římským. Je také nutno zmínit, že hry byly věcí aristokratickou a nedemokratickou. Nelze se dívat pohledem dnešním a myslet si, že na hry mohl kdokoliv, kdo na to měl. Stávalo se jen výjimečně, že se na stadion dostávali občané z lidu. Prakticky se tak účastnili jen lidé bohatí. Prostí lidé se také her účastnili, ale byli

---

²² Olympijské hry byly určeny pouze Řekům, nicméně posvátný mír zahrnoval celou řeckou oblast, a můžeme tedy mluvit o míru mezi národy.

²³ KRÁTKÝ, 1960. s. 3.

²⁴ KRÁTKÝ, 1960. s. 7-8.

většinou sponzorováni bohatými mecenáši, kteří jim hradili cestu, když už si jich a jejich schopností v jejich kraji tedy všimli.²⁵ Naopak v období, kdy úroveň olympijských her zvolna upadala, zde figurovali atleti sponzorováni bohatými Řeky, jejichž postavení bylo výlučné.²⁶ Ať už byly hry jakékoliv, zapsaly se výrazným písmem do dějin starověkého Řecka a období antiky.

2.1 Ideály a mýty antických olympijských her

Na území Řecka se samozřejmě konaly i jiné hry a svátky, jejichž součástí sportovní hry byly. V samotné Olympii se podle archeologických nálezů konaly hry již v druhém tisíciletí př. n. l., ale až roku 776 př. n. l. připisujeme první olympijské hry a prvním vítězem se stal Koroibos z Elidy, vítěz v běhu, tedy v základním závodě olympijských her.²⁷ S postupem času a rostoucím věhlasem se program olympijských her postupně rozšiřoval, ale stále platilo, že běh zůstával hlavní disciplínou. Prvotní převaha závodníků Sparty byla dána tím, že Sparta byla vzdálena od Olympie nejbližší z velkých měst, přesně 127 km. A také tím, že tělesná příprava tvořila základní prvek spartského vzdělávání, které se orientovalo zejména na přípravu vojáků. Až s větší popularizací se pochopitelně vítězové tříštili do vzdálenějších koutů Řecka a závody se tak postupem času staly slavností všech Řeků.²⁸

Největší slávy dosahovaly hry společně s největším rozkvětem Řecka v 5. st. př. n. l, kdy se do Olympie nesoustředila pozornost jen atletů, ale i všech významných osobností z života politického, uměleckého a vědeckého. V tomto období se již hry protáhly na pět až šest dní trvání i se slavnostním zahájením a zakončením a bylo to i toto období, kdy se výše zmiňovaná ekecheiria protáhla již na 3 měsíce.²⁹

Nenajdeme nikde tabulku výsledků, ale pouze jména vítězů. Jednak protože čas ani vzdálenost se na hrách neměřily a rozhodčí jen eliminovali závodníky až do vítěze podle pořadí. Jednak protože smysl mělo pouze vítězství, pouze vítěz se nejvíce přiblížil dokonalosti bohů, což bylo smyslem antického sportu, antických her.

A i když není dostatek dochovaných zdrojů, některé zprávy udávají srovnatelnost výkonů atletů tehdejších s výkony dnešními. Fyzická kondice Řeků tak ukazovala

---

²⁵ KRÁTKÝ, 1960, s. 9.

²⁶ KRÁTKÝ, 1960, s. 13.

²⁷ KRÁTKÝ, 1960, s. 8.

²⁸ KRÁTKÝ, 1960, s. 9.

²⁹ KRÁTKÝ, 1960, s. 9.

vyspělost tělocvičné soustavy a celkové řecké výchovy, když bez moderního vybavení, sportovišť a vědeckých poznatků dokázala podávat tak obdivuhodné výkony.

2.2 Zánik antických olympijských her

Antické olympijské hry pokračovaly bez úpadku až do sklonku helénistické doby. V té době se začínal měnit charakter her, neboť ustupoval ze své původní řecké prostoty, hry se začaly vyznačovat chlubitvou honosností, byl kladen důraz na podívanou a hry se tak začaly stávat diváckým sportem.³⁰

Do popředí se také začínaly dostávat disciplíny těžkých atletů před lehkootletickými disciplínami. Tvrdším pojetím jejich her se stávaly boxerské a zápasnické hry pro diváky atraktivnějšími. Zároveň v helénistických říších docházelo k zakládání her celořeckého charakteru a s rostoucím počtem her klesala prestiž her olympijských.

Přehlédnout nelze ani skutečnost, která v rostoucí míře znamenala příchod atletů na stadion z důvodu peněžního. Ať už bojovali o peníze nebo rovnou za peníze, postupem času se začalo vytrácet to, co dělá sport sportem, a začal do něj pronikat obchod.³¹

Vpád Herulů pak v roce 267 n. l. znamenal zkázu pro Olympii, nicméně hry ještě nezanikly. Postih řeckého sportu však byl markantnější než zpusťování Olympie.³² „*Negativní tendence, které se v něm objevily už v helénistické době, se pod římským vlivem šířily a prohlubovaly. Řecké stadiony se postupně měnily v arény římských cirkusů: lehkootletické disciplíny se z nich jako nudné ztrácely a těžiště sportovního podnikání se přeneslo na zápasy v boxu a pankratiu, které v nebývalé míře zesurověly. Jak víme, boxeři vyměnili měkké řemeny, jež jim chránily klouby, za tvrdé rukavice s olověnými a železnými vložkami. Při boji nešetřili protivníkovu ani vlastní krev a davy jásaly. Těmto atletům znělo kalokagathia jako v cizí řeči.*“³³

Naneštěstí se fyzická připravenost a síla začala později zneužívat ke vzájemnému vraždění mezi řeckými státy a státečky a vše bylo poté podtrhnuťo připojením k říši římské v roce 146 př. n. l. Řecko po svém nejsilnějším období zažívá ztrátu politické samostatnosti a svrchovanosti a přichází logicky pokles a úpadek ve všech oblastech.

---

³⁰ ZAMAROVSKÝ, 2003, s. 206.

³¹ ZAMAROVSKÝ, 2003, s. 206.

³² Na obranu hradbu proti vpádu Herulů byl použit stavební materiál z Héřina chrámu, chrámu matky bohů a starobylé pokladnice.

³³ ZAMAROVSKÝ, 2006, s. 208.

Nelze přehlédnout poměry náboženské, kdy do řeckého území přicházeli křesťané, kterým vadila nahota atletů při hrách, kterou Řekové brali za samozřejmost. „*Olympijské hry byly trnem v oku křesťanům ještě z jednoho důvodu: byly to, stejně jako ostatní hry z dávných dob, náboženské slavnosti. Konaly se na počest nejvyššího boha Dia, před Diovou sochou skládali závodníci olympijskou přísahu, v Diově chrámu dostávali vítězný věnec. To všechno byly nepřístojnosti, které nemohl křesťanský stát trpět.*“³⁴ Dostává se tak do konfrontace více náboženských směrů, na scénu proniká profesionalizace sportovců nástupem brutality a korupce, vliv mimořeckých kultur či přírodních katastrof a celkového morálního úpadku společnosti, a tak situace dospěla do bodu, kdy nikomu nevadilo zrušení her císařem Theodosiem v roce 394 n. l.

---

³⁴ ZAMAROVSKÝ, 2003, s. 209.

3 Obnovení olympijských her

Navrácení se k antickým vzorům a starořecké kalokagathii se začalo objevovat s nástupem renesance spolu s italskými humanisty, což je ovšem pouze začátek obracení pozornosti k antickým ideálům a o obnovení olympijských her ještě nemůže být řeč. Později v 17. století již podtrhl význam olympijských her Jan Amos Komenský ve svém díle *Všenápravě* a v druhé polovině 19. století se olympijskými hrami inspiroval i Miroslav Tyrš při tvorbě sokolské tělocvičné soustavy.³⁵

Praktické pokusy o znovuoobnovení antické tradice historie zaznamenala v 17. století v Anglii, 18. století v německém Dessau a později i ve švédském Helsingborgu.³⁶ Konečně i ze samotného Řecka jsme se dočkali pokusu o obnovení na počest osvobození od turecké nadvlády, také neúspěšného. O něco úspěšnější byly pokusy v Řecku mezi lety 1850 a 1889, kdy se uskutečnily první olympijské hry s hodnotou minimální a navíc jen v atletice.³⁷ Až poté nadvakrát, v letech 1892 a 1894 se baronu Pierre de Coubertinovi podařilo ustanovit Mezinárodní olympijský výbor (MOV) jako nejvyšší orgán vznikajícího olympijského hnutí a rozhodnout o konání prvních moderních olympijských her v Aténách v roce 1896.³⁸ Názory Pierra de Coubertina vedoucí k přesvědčování na kongresu přibližují níže.

3.1 Odkaz Pierra de Coubertina

„Osobnost francouzského barona Pierra de Coubertina je a navždy už bude spjata s obnovením olympijských her.“³⁹ On byl tím prvním, který dokázal obnovit starou antickou instituci, která se stala gigantem na poli nejen sportovním, ale celospolečenském, o kterou se zajímá celý moderní svět. Šlo zakladateli o vytvoření velké sportovní události na prvním místě? Nebo sledoval jiné cíle?

Coubertin byl francouzským pedagogem a historikem, jenž hledal ve sportu převážně pedagogické hodnoty. Tíhl k literatuře a oblíbil si historii a pedagogiku. Domníval se, že po porážce u Sedanu francouzský národ propadá poraženectví a ztrácí důvěru ve své schopnosti. Dospěl k přesvědčení, že jedině změnou výchovy francouzské mládeže dojde

---

³⁵ DOVALIL, 2004, s. 62.

³⁶ DOVALIL, 2004, s. 62.

³⁷ PROCHÁZKA, 1987, s. 20-21.

³⁸ PROCHÁZKA, 1987, s. 22.

³⁹ PROCHÁZKA, 1987, s. 29.

k nápravě a již v roce 1887 se začal věnovat reformě pedagogiky. Po studiu v Anglii a návštěvách Spojených států, Švédska a Řecka byl již hluboce přesvědčen o důležitosti sportu. V helenismu pak Coubertin rozpoznal jednu charakteristickou vlastnost, harmonii těla a ducha, vzájemnou závislost lidské činnosti a úsilí v oblasti fyzické a duševní. Olympijská myšlenka čestného boje a míru během her pak měla vliv na Coubertina v jeho dalším směřování.⁴⁰

Rozvoj sportu na území Francie si vetkla do štítu i Union des Sociétés Françaises des Sport Athlétique (USFSA), jejíž vznik Coubertin inicioval a jež si stanovila za cíl pěstovat sport a hry, vypracovávat pravidla jednotlivých sportovních odvětví, podporovat vznik sportovních spolků, organizovat závody i soutěže a dbát na amatérismus sportovců.⁴¹

„Dne 25. listopadu 1892 na konferenci v Paříži navrhl, aby po patnácti stoletích byly obnoveny olympijské hry, a to ve formě moderní a mezinárodní. Vidí v nich skvělý pedagogický prostředek ke zdokonalování mládeže všech národů.“⁴² Ve vzpomínkách z Ameriky a Řecka napsal: „Renesance sportu bude později pokládána za jednu z charakteristik 19. století. Dnes se nad tím slovem usmíváme. Avšak až se budou psát dějiny tohoto velkého hnutí, všichni si uvědomí jeho význam.“⁴³

Přesto zpočátku neměla tehdejší společnost úplné pochopení pro jeho myšlenku a objevovaly se komplikace pro znovuoobnovení této mocné instituce. Prvním problémem byla neschopnost sportovců komunikovat jeden s druhým. Coubertin to těžce nesl, když viděl, že tato řevnivost je bez smyslu, neboť všechny sporty mají za cíl radost ze hry svalů a rozvoj těla díky tréninku. Přesto však sportovci té doby byli přesvědčeni, že jiný sport je pro ten jejich vlastní kontraproduktivní a škodí mu. Jak Coubertin píše, šerm nešel dohromady s boxem, veslař se má držet dál od hrazdy atd. Jedinou výjimkou byl tenis a plavání, jež byly teprve v zárodku.⁴⁴

Vše ukazuje Coubertinovo posláni z odhalení památníku v Olympii roku 1927, které ve své knize cituje Karel Procházka: *„Já a moji přátelé jsme nepracovali proto, abychom vám vrátili olympijské hry v podobě nějakého muzejního exponátu nebo předmětu filmové podívané, anebo snad z toho důvodu, aby se jich zmocnily volební či obchodní zájmy.*

---

⁴⁰ KROUTIL, František IN COUBERTIN, de Pierre. *Olympijské paměti*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1977. s. 160-161.

⁴¹ HAVRÁNKOVÁ, 1999, s. 7.

⁴² KROUTIL, František IN COUBERTIN, de Pierre. *Olympijské paměti*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1977. s. 161.

⁴³ COUBERTIN, 1977. s. 161.

⁴⁴ COUBERTIN, 1977. s. 9.

*Chtěli jsme vám dát tím, že obnovit dvacet pět století starou instituci, možnost stát se opět vyznavači víry ve sport, jak ji chápali naši předkové. V moderním světě, jenž je pln možností pro silné, ale kterému současně hrozí i úpadková slabost, se olympijská myšlenka může stát školou ušlechtilého smýšlení a morální čistoty, vytrvalosti a psychické energie. Ovšem pod podmínkou, že pojem cti a sportovní nezištnosti budete neustále povznášet na stejnou výši jako své fyzické nadšení.*⁴⁵

3.2 Olympijské hry a vytváření olympijského hnutí Pierrem de Coubertinem

Pokud vzniká nějaká nová instituce, myšlenka, organizace, nese s sebou stránkou světlu, ale a stinnou. Nikdy se nové věci neobejdou bez kritiky a nejinak tomu bylo i u olympijských her. Pierre de Coubertin sám ve své knize *Olympijské paměti* šest let před smrtí napsal, že je s vývojem neolympismu zcela spokojen.⁴⁶

Pierre de Coubertin při hodnocení této světové instituce zmiňuje, že olympijské hry přetrvaly konflikty a odpůrce v antice, přestály první světovou válku na počátku 20. století a nedotkne se jich ani nic jiného. Poukazoval na fakt, že sport kvete i mezi dělníky, a proto je olympismus podpořen bez ohledu na výsledek tehdejšího boje různých světových sociálních názorů. Sport není jen projevem přepychu a zahálky, nýbrž nutností vyvolanou mezi prací mozku a fyzickým pohybem. Sport pomáhá k vnitřnímu zdokonalování sebe sama bez ohledu na zaměstnání a nedostatek sportu nelze nahradit.⁴⁷

Ve svých *Olympijských pamětech* Coubertin předkládá několik idejí, v jakém směru by se měly olympijské hry nadále ubírat, aby byl majestát olympijských her co nejméně kritizován. Autor čtenáři ukazuje zajímavé myšlenky, kterými předběhl svoji dobu. Výběrem navrhuje stanovit rozdíl mezi sportovní výchovou a soutěžemi, pořádat mezinárodní šampionáty vždy jen každým druhým rokem, zrušit rohovnické zápasy za plat, zrušit přípuštění žen k závodům, jichž se účastní muži, což ovšem pro upřesnění neznamená omezení pro ženy sportovat, nýbrž vytvořit samostatnou ženskou kategorii, kde budou soutěžit pouze ženy a mužské disciplíny budou stát mimo. Dále upustit od výstavby gigantických stadionů, určených výlučně pro sportovní podívanou a nahradit je stavbami

---

⁴⁵ COUBERTIN, 1977, s. 152-153.

⁴⁶ COUBERTIN, 1977, s. 157.

⁴⁷ COUBERTIN, 1977, s. 156.

podle antických gymnázií či zřídít sportovní sdružení na školách a rozvíjet sportovní lékařství.⁴⁸

Na druhou stranu je podle Coubertina zapotřebí kritiky, kterou by se olympijské hry podrobily reflexi. Výtky, jež se týkaly sportu, Coubertin shrnul do tří kategorií:

- 1) fyzické přetěžování;
- 2) sport na úkor intelektu;
- 3) šíření obchodního ducha a láska k výdělku.⁴⁹

Tyto jevy baron de Coubertin pozoroval při utváření svého myšlenkového ideálu.

Ad 1. Na prvním místě ze zdravotního hlediska v tomto pomyslném žebříčku řadíme negativní stránku sportu ve formě přetěžování organismu. Ačkoli v té době, tedy 30. letech 20. století, věda neměla příležitost opřít se o fakta, která máme k dispozici dnes my, už tehdy se vědělo, že nadmíra sportovní aktivity organismu není prospěšná.

Toto je otázka nejen olympioniků, ale i sportovců jakéhokoliv zaměření. V olympijském pojetí ovšem vyvstává ještě více, a to díky heroickým výkonům atletů, kteří reprezentují svůj národ, jsou pod drobnohledem milionů lidí zahrnující trenéry i sportovní veřejnost, jsou hnáni a motivováni slávou a lehce v tomto opojení zapomenou na aktuální nebezpečí poškození organismu, které se v dané situaci zdá být marginální.

Ad 2. Důvody tohoto kritického tvrzení se zdají být také na místě. Člověk, který se specializuje v určitém sportovním odvětví, potřebuje co nejvíce tréninku a času soustředit se jen na daný sport, pokud chce na olympijských hrách uspět. Čím více lidí se dané pohybové aktivitě věnuje, tím těžší je dostat se na vrcholné soutěže a je proto třeba mnohem většího úsilí. Sportovci tak již v této době podřizovali svůj život jednomu – sportu. U některých to mohla být ta správná etická motivace, tedy čest reprezentovat svoji zemi, mít možnost pomoci sportu podílet se na výchovné hodnotě sportu, u jiných to byla vidina neutuchající slávy a velkého bohatství, zajištění sebe a své rodiny. Sportovci byli ochotni podřít svůj život svému cíli, opustili kvůli lepšímu angažmá vlastní rodinu i zem a žili dnem i nocí sportem.

Čas věnovaný sportu a tréninku se projevoval nedostatkem času na vzdělání, které je vlastně podstatou myšlenky Pierra de Coubertina, tedy pomocí sportu dospět k výchově

---

⁴⁸ COUBERTIN, 1977, s. 158-159.

⁴⁹ COUBERTIN de, Pierre. *Olympijské paměti*. 1977, s. 158

generace, jež bude přijímat mírové myšlenky a ony omílané myšlenky solidárnosti, smíru, rovnocennosti a přátelství.

Ad 3. Za Coubertinova života tento pojem znamenal něco jiného, než znamená dnes, neboť dnes respektujeme, pokud si sportovec chce sportem vydělávat. Sportovec se dnes stává profesí. Dříve to ovšem byl nemyslitelný problém profesionalismu, byl porušován původní amatérský kodex, a ten, kdo za své výkony pobíral finanční odměnu, byl nazván profesionálem a na olympijských hrách tak startovat nemohl.

3.3 Vliv olympijského hnutí na rozvoj sportu

„Třebaže sport je spjat s dějinami kulturního lidstva, vznik moderního sportu v dnešním slova smyslu datujeme až do druhé poloviny 19. století.“⁵⁰ Poté začaly vznikat první mezinárodní sportovní federace a o postavení sportu svědčí i fakt, že úspěšně začal překračovat národní a státní hranice a stal se tak mezinárodním. Následkem Coubertinova jednání tak vznikl MOV, jako nejvyšší orgán vznikajícího olympijského hnutí. „Mezinárodní olympijský výbor měl kladný vliv i na vznik národních sportovních federací v jednotlivých zemích. Hlavním úkolem prvních členů MOV bylo vytvářet ve svých zemích národní olympijské výbory, které později byly jediné oprávněny přihlašovat závodníky k účasti na olympijských hrách.“ Se zvyšující se autoritou MOV pak rostl vliv a autorita národních výborů, což pozitivně ovlivňovalo rozvoj sportu v jednotlivých zemích a napomáhalo k odstraňování neshod v rámci jednotlivých sportovních svazů.⁵¹

„Se zvyšující se autoritou MOV rostla i autorita národních olympijských výborů. Tato autorita pozitivně ovlivňovala rozvoj sportu v jednotlivých zemích a často přispívala k odstraňování četných neshod mezi jednotlivými sportovními svazy.“⁵²

Přirozeně se vznikem nových mezinárodních federací dávaly impulsy k rozvoji daného sportu. Federace dávaly možnost rozšiřování mezinárodních styků a vzniku prvních mezinárodních soutěží.⁵³ A tak například i zvyšováním zapojení žen do mezinárodního sportu bylo jasné, že olympijské hry se stávají hnacím motorem rozvoje světového sportu.⁵⁴ Na druhou stranu si musíme uvědomit rozdíl mezi otázkou ženského sportu a

---

⁵⁰ PROCHÁZKA, 1987. s. 20.

⁵¹ PROCHÁZKA, 1987. s. 24.

⁵² PROCHÁZKA, 1987. s. 24.

⁵³ PROCHÁZKA, 1987. s. 21.

⁵⁴ PROCHÁZKA, 1987. s. 26.

otázkou zastoupení žen ve sportovních orgánech. „*Zatímco ženské sportovní disciplíny se do olympijského programu prosazovaly, zastoupení žen byl tvrdý oříšek.*“⁵⁵

Příklady těch nejlepších táhnou. Především pro mládež jsou vrcholoví sportovci vzory, jejich výkony jsou velkou motivací. Olympijské hry budou určitě stále nejvýznamnější a nejsledovanější světovou sportovní událostí. Olympijské hry však nejsou olympismus, olympijské hry nejsou světový sport, třebaže k jeho rozvoji nesporně přispěly. Olympijské hry jsou jen vrcholem pyramidy světového sportu. Vždyť bez těch stamilionů sportovců by nebylo ani olympijských vítězů, nebyly by ani olympijské hry.⁵⁶

---

⁵⁵ STLOUKALOVÁ, 2014, s. 210.

⁵⁶ PROCHÁZKA, 1987. s. 28.

4 Vlivy vedoucí k současné podobě sportu

Dnešní sport, tak jak ho známe, není odrazem jen konkrétní části společenského života, ale je reflexí změn, které ovlivnily celou společnost. Jinými slovy to, kam se sport dostal, koresponduje se společenskými změnami, a vlivy vedoucí k současné podobě sportu jsou také vlivy charakterizující dnešní společnost a smýšlení. Uvádím zde dle mého názoru nejdůležitější změny, bez jejichž objasnění a uvědomění nelze posuzovat etickou stránku sportu a sport vůbec.

4.1 Změna životního režimu

„Změna životního režimu, vyvolaná rozšířením volného času, dovoluje využívat nabídku sportovních aktivit, dokonce v pracovní době. Pracovní požadavky a napětí vyžadují rekreaci pohybem.“⁵⁷ Tato příčina se velkou měrou podílí na dnešním místě sportu ve společnosti. Větší časový prostor si vynutil rozvoj nabídky volnočasových aktivit, a to včetně pohybových a sportovních. Lidé si tak snáze vyberou svoji oblíbenou.

Velký význam má i poznatek, že pokud zaměstnavatelé pro své zaměstnance zařadí určitou formu sportu ať už jako regeneraci, či na různých firemních akcích, vždy to bude mít pozitivní důsledek. Vlivem lepší regenerace zaměstnanci budou v práci uvolněnější, méně ve stresu a jak to zažívám já sám při studiu tělesné výchovy, sport je nejlepším prostředkem k vytvoření sociálních vztahů, umožňuje snazší komunikaci a lidé jsou si vzájemně blíže.

4.2 Konzumní orientace

Opět se jedná o celospolečenský faktor, jeho dopad ve sportovní oblasti ovšem vidíme nejen v reklamách, ale všech nabídkách, při kterých se lidé rozhodují například podle svých sportovních vzorů: „co nosí on, chci mít taky“. Stejný mechanismus funguje i v případě vybírání sportů. Záleží na tom, co nám je nabízeno.

„Umělá stimulace zájmů, potřeb, vnucování ideálů krásy aj., vše útočí na jedince, být jako ostatní, mít věci i nepotřebné k životu. Komerce se vůči mladým staví také do rolí atributů norem, např. nošení obuvi atd. některých firem dává pocit výjimečnosti.“⁵⁸

---

⁵⁷ DOVALIL, 2004, s. 164.

⁵⁸ DOVALIL, 2004, s. 164.

4.3 Individualizace

Každý chce být výjimečný a snaží se jednat tak, aby ve sportu vynikal právě on. Bohužel tento fakt se objevuje i v týmových sportech, kdy sportovci sledují primárně svůj záměr a nepodílí se na týmovém výkonu. *„Zdůrazňuje se absolutní svoboda a nezávislost na jakékoliv organizaci. Preferují se sporty, které jsou symbolem troufalosti, vychloubání, nonkonformismu.“*⁵⁹

Sportovci se tak snaží odlišit od zbytku společnosti, vyčnívat z davu a volí k tomu odlišné prostředky včetně oblékání, vyjadřování a koneckonců i chování. V individuálních sportech se odlišnost předpokládá, ale přílišná individualizace se dotýká výchovy k společenskému soužití. Dobře pracovat v týmu totiž neznamená jen vítězit na poli sportovním, ale spolupráci a vzájemné porozumění v nespportovním životě. Sportovní individualizace s sebou v krajních případech nese i známky nadřazenosti, tedy despektu k ostatním a přináší danému sportovci pocit, že znamená více než ostatní.

Riziko vidím hlavně ve vlivu na mladé sportovce, kteří při nenaplnění vysněných cílů podléhají depresi, pocitům méněcennosti a často tak končí se sportováním vůbec.

4.4 Komeracionalizace a sponzoring

Jedná se o pojmy, které často rozhodují uskutečnění či zrušení sportovních aktivit a fungování klubů. Olympionici nemají o reklamu a sponzory nouzi, neboť jsou nejvíce vidět, a tak je obsazují do reklam, oblékají, zajišťují náčiní a další vybavení ty největší světové značky, firmy a agenti. Finance jsou ovšem věcí, která ve sportu hraje zásadní roli a tudíž pro zajištění určité výhody oproti soupeřům je přirozenou snahou manažerů získat pro své svěřence co nejlepší komfort.

Za jeden z hlavních problémů v této otázce považuji nerovnoměrnost z hlediska druhů sportu. Na světě existuje nespočet sportovních odvětví, bohužel masový sponzoring se týká jen zlomku z nich. Jsou sporty atraktivní, které přitahují pozornost diváků, a tedy i sponzorů a médií. Do některých sportů jsou investovány ohromné částky peněz, na některé se zapomíná. Jedním z důvodů tohoto směřování vidím právě v medializaci sportu, kterou popisují níže.

---

⁵⁹ DOVALIL, 2004, s. 164.

4.5 Medializace

Velké sportovní události jsou nám podsunovány každý den a je jen na nás, jaké si vybereme. Medializace získala svůj rozměr nejdříve rádiem, posléze televizí a dnes značnou měrou i internetem, kdy během olympijských her sleduje sportovní dění téměř každá domácnost, která má jeden z těchto prostředků.

Není to záležitostí moderní doby, nýbrž již od počátku lidé hledali určité společenské vyžití, při kterém by mohli zapomenout na pracovní starosti, své povinnosti a při kterých by si užívali volného času a odpočinku. Nyní přesně tuto úlohu plní olympijské hry. Díky médiím jsme schopni sledovat téměř veškeré sportovní dění. Je nám ovšem více nabízeno to, co lidi nejvíce zajímá. A proto ve sportovních zpravodajstvích či sportovních rubrikách na internetu vidíme často titulky týkající se fotbalu, hokeje, tenisu, pár dalších vybraných, a pro ty další tu máme kolonku ostatní. Chci tím říci, že naneštěstí sporty, které by měly reprezentovat čistotu osobnosti, správnou inspiraci pro mládež, nejsou lidem dostatečně na očích na úkor oněch vybraných sportů. V olympijských hrách by mělo být samozřejmostí, že ony „zušlechtující sporty“ budou mít stoprocentní zastoupení v zařazení programu. Jestli by ovšem se všemi sporty prezentovanými na dnešních olympijských hrách souhlasil jejich zakladatel, se můžeme dnes jen dohadovat.

4.6 Globalizace

Dle Dovalila⁶⁰ je globalizace sportu charakterizována jako „*enormní zvýšení mobility, vzájemné pronikání kultur.*“ Přesně tento termín, pronikání kultur, by Pierre de Coubertin považoval za nedocenitelný úspěch své práce, neboť sblížení se bez rozdílu barvy pleti, národnosti byla jedna z jeho priorit. V užším slova smyslu tak globalizace znamená především rozšíření sportu do všech kontinentů, což s sebou nese rozvoj a tedy pozitivní rozšíření daného sportu.

Olympijská solidarita

Důležitým faktorem, který napomohl šíření sportu do nejmenších a nejzapadlejších končin světa, byla finanční podpora MOV. Termín olympijská solidarita se začal objevovat v sedmdesátých letech minulého století a byl spojen zejména se studenou válkou. Ale díky penězům získaným z televizních vysílacích práv, se později olympijská solidarita stala hnacím motorem rozvoje sportu. Podpora pokrývala lékařská symposia, studia odborníků a

---

⁶⁰ DOVALIL, 2004, s. 165.

sportovců z rozvojových zemí a naopak vysílání odborníků do rozvojových zemí. Československo se zapojilo velkou měrou vysíláním trenérů, rozhodčích, funkcionářů a sportovců do rozvojových zemí, aby přispěli k rozvoji a zlepšení tělesné výchovy ve školách a vrcholového sportu.⁶¹

Na druhou stranu je otázkou, do jaké míry tuto solidaritu poháněly finance místo oné myšlenky porozumění a míru. Ovšem nejspíše i díky finančnímu příspěvku MOV z programu olympijské solidarity se dostávalo olympismu v osmdesátých letech takovému rozmachu v počtu členských zemí.⁶²

4.7 Specializace

„Sportovní specializace je charakteristická postupně se zvyšující intenzitou tréninkového zatížení a přechodem ke specializovaným tréninkovým podnětům.“⁶³

Rozhodování z hlediska osobního života ovlivňuje sport a zvláště ten olympijský velkou měrou. Při vynikajících výsledcích mladí sportovci dostávají nabídky v lepších sportovních klubech s větším zázemím a rychlejším kariérním růstem, navíc většinou mají vše placeno. To sice přináší větší možnosti pro jedince ve sportu, zároveň ale v etickém kritériu řešíme dilema, zda opustit vše, co známe, pro neznámé. Každá stránka věci má své pro a proti a zůstává plně na jedinci, zda se rozhodne upřednostnit sport před vzděláním, pracovní kariérou, rodinným životem. To je tedy jeden z dalších důsledků sportovní specializace, neboť je to něco, co se ve velké míře objevuje dnes nejen v rámci národního sportu, ale sport získává podobu nadnárodní, např. hvězdy NHL, špičkoví fotbalisté atd. Mj. je to další projev globalizace sportu.

4.8 Medikalizace

Stav, kdy k běhání stačily trenky, tričko a kecky už je dávno za námi. Dnes sportovci nespolehnou jen na sebe, ale téměř na každou aktivitu mají výživové doplňky zahrnující iontové nápoje, energetické tyčinky, regenerující nápoje, proteiny, různé rychlé zdroje energie atd. To je dalším z faktorů, které se objevují až v poslední době a průmysl těchto doplňků bude stále stoupat. Ať už jsme jejich zastánci či jsme věrni sportovním aktivitám

---

⁶¹ STLOUKALOVÁ, 2014, s. 212.

⁶² STLOUKALOVÁ, 2014, s. 213-214.

⁶³ PERIČ, 2004, s. 44.

bez těchto doplňků, nelze upřít obrovský rozvoj v oblasti podporující sportovní výkony a regeneraci.

4.9 Demokratizace společnosti

„Demokratizace přináší nejen rozšíření občanských svobod, ale i vzájemné ovlivňování různých kultur a s tím související bohatší styk sportovců, uplatňování nových sportovních odvětví, vznik nových společenských jevů (např. migrace sportovců).“⁶⁴

Bez tohoto posledního, myslím si i nejdůležitějšího vlivu, by se všechny výše zmiňované okolnosti mohly ubírat úplně jiným směrem a nemusela by tu o nich být asi řeč. Demokratizace, ať už ve smyslu libovolného naplňování volného času, tak celkově naprosté volnosti v rozhodování se svým životem. Jak na úrovni celospolečenské, kdy každý se může účastnit sportovních aktivit dle svého uvážení, tak na rodinné úrovni, kdy si dítě může vybírat ze stále větší palety sportů. Demokratizace, jež neklade překážky sportovcům účastnit se olympijských her, nenutí je dělat předem určitou činnost a neklade odpor při účastech závodů, ale i soustředění, v zahraničí.

---

⁶⁴ DOVALIL, 2004, s. 164.

5 Současná sportovní etika

Rozvíjející se společnost posunula otázku etiky sportu mimo původní myšlenky. Otázky čestnosti, míru, fair play, rovnosti a solidárnosti jsou sice stále zahrnuty ve výchově mladých sportovců, už ale dle mého názoru nejsou těmi prvotními pohnutkami. Dítě samo o sobě nezačne sportovat proto, že by se chtělo podílet na světovém míru či srovnat multikulturní odlišnosti. Dítě totiž často ani nezačíná se sportem ze své vlastní iniciativy. Na počátku sportovní kariéry často stojí cílevědomí rodiče s myšlenkou toho nejlepšího pro své dítě. Sportovní kariéry nezačíná ve věku, kdy je člověk schopen o sobě sám rozhodovat, ale ve věku, kdy dítě nemá svobodnou volbu odvětví sportu, frekvence sportování v týdenním režimu, tréninkové intenzity, trenéra, ale ani kamarádů, se kterými by chtělo sportovat. Je vhodné a někdy i nutné dítě do aktivního pohybu nějak „postrčit“, ovšem z hlediska zdravého rozvoje dítěte by bylo lepším východiskem střídat více aktivit a nevyčleňovat se vrcholově jen na jednu. Souvisí to s ranou specializací, která nerespektuje tyto podmínky. To se ovšem netýká roviny etiky.⁶⁵

Etika však s výše uvedenými myšlenkami úzce souvisí, neboť pokud dítě „jeho“ sport nebaví, pak ho nic nenutí chovat se v jeho rámci eticky. Nebude dělat vše pro to, aby se zlepšovalo, nebude poctivě plnit stanovené úkoly a bude si je ulehčovat. Neméně důležité je zamyslet se nad rolí trenéra. Zda vede družstvo či jednotlivce správným směrem v etickém pojetí, zda neupřednostňuje umístění před snahou a pílí. Totéž platí o rodičích, kteří by se měli zamyslet, zda pro dítě bude prospěšnější, aby dělalo to, co ho baví a byly respektovány zákonitosti vývoje, či po něm chtít přetěžování a nejlepší výsledky.⁶⁶

Je na místě položit si otázku, jak hodně pokrok ve sportu pomohl rozvoji a podpoře etické stránky. Je bez diskuzí, že sportovní pokrok s sebou přinesl lepší a kvalitnější a dostupnější možnosti, zázemí, podmínky a především výkony, které by se dřívějším generacím zdály být nemyslitelné. Máme moderní technologie, které pomáhají při sportovním tréninku, při výrobě sportovní výbavy, při lékařském zajištění sportovců i při výstavbě sportovišť, a to na všech úrovních sportu. Automaticky to vše s sebou nepřináší pokrok i v etické stránce, i když by tomu teoreticky měly napomáhat.

Na jedné straně lepší podmínky s sebou nesou i zjednodušení přístupu ke sportovní aktivitě, a tak se stává reálnější pro stále více lidí. Na druhé straně se stále více rozevírají

---

⁶⁵ RYBOVÁ, 2013, s. 14

⁶⁶ RYBOVÁ, 2013, s. 11

nůžky mezi rekreačním a výkonnostním či vrcholovým sportem. Zvyšuje se rivalita, tedy soutěživost. A právě tato lidská vlastnost působí, že jsme schopni řadit etiku až na druhé místo za lepší výsledek.

5.1 Rivalita

Jedná se o velice obsáhlé téma, které vyžaduje nejen orientaci ve sportovním dění, ale také vlastní zkušenosti pro pochopení soutěživosti ze všech možných úhlů pohledu. Rivalita dnes existuje

- mezi sportovci a sportovními týmy;
- mezi fanoušky sportovců a sportovních týmů;
- mezi jednotlivými sporty;

to vše na úrovni národní a mezinárodní.

Rivalita mezi sportovci a sportovními týmy

Například za dob studené války, kdy na poli sportovním nešlo až tak o úspěch za každou cenu, jako o to porazit SSSR či USA. Rivalita tak sklouzla ze své sportovní podstaty do politické roviny. Vítězství na stadionu tedy neznamenal jen prvenství sportovní, nýbrž mělo dokazovat i sílu daného národa a správnost jeho jednání. Nemusí se zde ale jednat jen o zmíněné soupeření mezi „východem“ a „západem“, mezi dvěma ekonomickými a politickými systémy, protože rivalita tohoto druhu existuje i dnes. Pokud bude základ sportovní rivality postaven prvotně na cíli někoho porazit, nebude touha nikdy uspokojena, poněvadž nelze donekonečna někoho porážet. Mým názorem tedy je, že rivalita by se měla nést v duchu uznání lepšího atleta či družstva, blahopřání k výhře tomu druhému a to jediné mě musí nutit do dalšího úsilí, abych pro příště byl tím lepším já. Stane se tak ovšem tréninkem, pokorou a jednáním, které nezahrnuje urážky, pocity křivdy a nenávisť. Tím ovšem nemyslím, že by se neměly v bitvě o olympijské zlato objevovat emoce, měly by však být pozitivní.

V souvislosti s uvedením vztahů mezi východním a západním blokem slouží pro lepší představu i myšlenka Kristiny Jakubcové⁶⁷, která poukazuje a rozebírá úspěchy dosažené na sportovním poli jako kompenzaci a určité povzbuzení pro obyvatelstvo nově demokratických zemí, kterému se ekonomicky příliš nedařilo a procházelo krušným transformačním obdobím. *„Pasivní konzumace zážitků poskytovaných vrcholovými*

---

⁶⁷ JAKUBCOVÁ, 2012, s. 168.

sportovci prostřednictvím televizního přenosu kompenzovala mnohdy monotónní každodenní život, jak konstatovali přední sociologové a historici sportu ze země visegrádské čtyřky na konferenci „The Interaction of Sport and Society in the V4 countries.“⁶⁸

Rivalita mezi fanoušky sportovců a sportovních týmů

Při přílišné rivalitě zachází lidé do extrémů ve všech druzích soupeření. Na toto téma se zaměřil předposlední předseda MOV Jacques Rogge, který svou pozornost v době předsednictví upřel na boj proti agresivitě nejen mezi sportovci, ale i mezi diváky.⁶⁹ Toto chování je patrné jak v českých fotbalových, tak hokejových klubech, a je to ještě více vypjaté ve městech sousedských. Snažit se být lepší než druzí je přirozenou věcí, vždyť v době sběračů a lovců na počátku naší existence přežíval ten silnější.

Dnes ovšem sportovní fanoušci vyvolávají konflikty kvůli potěšení, zvýšení prestiže mezi ostatními, něčemu, co je vidět a o čem se bude diskutovat. Samotné fungování nějaké fanouškovské základny je tak založené na hodnotě ne být lepší než ostatní, ale být lepší než konkrétní protivník.

Mám na mysli situace, kdy veřejnost fandí, jen když se vyhrává, zastává prvotní stanovisko, že soupeř je pokaždé horším člověkem než náš oblíbenec. Ještě více to je ovšem vidět při srovnání místních a národních týmů, kdy spolu s nacionalismem u fanoušků vládne přesvědčení o lepší povaze vlastního národa, odsuzování „těch druhých“, ještě dříve než je vůbec poznáme.

Zde je také zajímavé sledovat, jak se na scénu díky větší rozmanitosti sportovních disciplín, větší mediální propagaci a úspěchu reprezentace dostávají sporty jen proto, že se v nich „naším“ daří, ačkoliv před pár lety o nich věděl málokdo. V České republice je to například biatlon, který se přes zhruba dva roky stává národním fenoménem.

Rivalita mezi jednotlivými sporty

Tento druh rivality souvisí se snahou být sportem číslo jedna. Nejedná se většinou o nepřátelství mezi sporty, ale vyznačuje se ambicemi být sledovanější než ostatní. V České republice se tak můžeme dohadovat, zda národní sport je hokej či fotbal, v USA pak jestli je oblíbenější baseball nebo americký fotbal. Každopádně zde závisí na přitažlivosti sportu pro diváka, kdy atraktivnější vyhrává.

---

⁶⁸ JAKUBCOVÁ, 2012, s. 168.

⁶⁹ DOVALIL, 2004, s. 69.

Doba, kdy heslo není důležité vyhrát, ale zúčastnit se, je již dnes za námi a rčení zdá se změnilo svůj význam. To, co by se mělo hlavně u dětí rozvíjet, tedy láska k pohybu, aby děti neseděly u počítače, ale šly se raději bavit ven s kamarády, přesně ničí tato myšlenka. Je to dáno tím, že pokud děti budou brát pouze jako soutěžení a poměrování se s ostatními, ty méně nadané či méně pohybliví budou častěji propadat depresím, protože ve hře na výsledky zkrátka nebudou těm talentovanějším stačit.

Bohužel přesně toto ale trochu vidím v olympijských hrách a jejich vlivu na děti. Koukají se doma na olympiádu a fandí svým oblíbencům. Často to jsou sportovci stejné národnosti, ale jedná se o všechny, kteří si děti získají a stávají se pro ně svými idoly. Děti potom zaujímají pouze subjektivní názor, vyzdvihují jejich oblíbence a zavrhují již předem jejich konkurenty, kteří nemusí být horší, pomalejší než ten jejich vyvolený, ale už nejsou zaškatulkováni v kolonce oblíbení. Divák pak v tomto okamžiku zapomíná, proč se vlastně tyto hry konají. Neuvědomují si, že se má posilovat sbližování národů, ukazovat síla lidství a oceňovat snaha atletů. Ba naopak mi přijde, že stále více se rozevírají nůžky mezi skupinami fanoušků a nemusí to být jen na olympijských hrách, ale je to viditelné i ve fotbale, hokeji a jiných sportech s širokou a rozmanitou škálou fanouškovské základny. Místo toho, aby přihlížející uznaly snahy soupeřů podat co nejlepší výkon, hodnotí pouze výsledek a bohužel ne činnost samotnou. To pak, pokud se vrátíme k přirovnání k dětem, vede k tomu, že se děti při svých aktivitách samozřejmě budou snažit napodobit a obhájit svého sportovce před názorem jiných dětí a při samotných sportovních aktivitách pak nebude na prvním místě ona radost z pohybu, ale právě kritérium lepšího.

5.2 Agresivita

Sportovní agresivita

Agresivita má kořeny mj. i ve sportovní rivalitě. Každopádně platí, že jak agresivita, tak rivalita jsou problémem současného sportu. Agresivita ve sportu není záležitostí moderní doby, jedná se naopak o záležitost stejně starou jako sport. Vždyť již gladiátorské hry se konaly pro pobavení obecnstva a agresivita přesahovala až do brutality, dnes se ovšem objevuje i v jiných kontextech.

Sport a agresi na druhou stranu nemůžeme od sebe oddělit, neboť k sobě v určitých odvětvích patří, musí se ale jednat o zvládnutý stupeň agrese. Přehnaná agrese se toleruje v případech nechtěných faulů či neúmyslných zranění soupeřů. Odsuzuje se ovšem taková

agresivní činnost, která má za cíl soupeře poškodit tak, aby nemohl podat obvyklý výkon, zranit ho a případně až likvidovat.⁷⁰

Divácká agresivita

Agresivní chování spatřujeme stejnou měrou i v hledištích. „*Sociální psychologie ho vysvětluje různými příčinami, nejčastěji jako nezvládnutou emocionalitu, nenaplnění aspirací, jako důsledek frustrací a interpersonálních konfliktů.*“⁷¹ Agresivita některých diváků tak vyžaduje řadu opatření od preventivních až k restriktivním a jedná se o závažný problém současného sportu.

5.3 Doping

Tvrzení, že je důležitější vyhrát, než zúčastnit se, můžeme jasně ukázat na jednotlivých dopingových aférách, které se začaly objevovat v druhé polovině 20. století a do dnešní doby se bohužel jen a jen rozšířily. Doping je dle Světové antidopingové agentury (WADA) definován jako používání látek a metod uvedených v seznamu zakázaných látek, který WADA každoročně vydává.⁷² Zamýšleným efektem dopingu je tak bezprostřední zvýšení výkonu nebo urychlení regenerace při tréninku. Sportovci jsou ochotni obětovat fair play, čestnou soutěž na úkor použití jakýchkoliv prostředků. V minulosti nedocházelo k porušení fair play pouze ze strany sportovců. Na dopingu se podílel celý tým okolo sportovce, často i bez jeho vědomí. Nebylo tedy výjimkou, že o svém pozitivním dopingovém chování ani nevěděli, jak dokládá i citace *Československého sportu* v knize Brigity Stloukalové v aféře okolo Bena Johnsona, běžce na 100 m na olympijských hrách v Soulu, roku 1988: „*Je třeba především odhalit, jaké úlohy hráli členové jeho doprovodu, zejména trenér a lékař. Každý, do Bena zná, ví, že je to prostá a nekomplikovaná osoba, která plně důvěřuje lidem kolem sebe. Pro mě by bylo velkým překvapením, kdyby vůbec věděl, co to anabolické steroidy jsou.*“⁷³

Pokud sportovci řeší otázku jak se vyhnout neúspěchu, aby stále zůstali v sportovním podvědomí a nebyli zavrženi, je svůdné sáhnout k nedovoleným prostředkům. Doping tak slouží jako východisko při nepříznivé situaci, ale i jako rychlejší a snadnější dosažení lepšího výkonu. Někdy je dokonce brán jako nutnost, bez které není možno rovnat se těm

---

⁷⁰ DOVALIL, 2004, s. 174.

⁷¹ DOVALIL, 2004, s. 174.

⁷² World Anti-Doping Code. In: *World Anti-Doping Agency* [online]. 2009 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/wada_anti-doping_code_2009_en_0.pdf, s. 18.

⁷³ STLOUKALOVÁ, 2014, s. 252-253.

nejlepším. Získání určité výhody nad soupeřem díky zakázaným látkám je ovšem v konečném důsledku sebeklam a podvod, který ve sportu v jakékoliv podobě zásadně degraduje jeho hodnoty.⁷⁴

Doping je do budoucna velkou hrozbou, nejen jako porušení pravidel většiny dnešních sportovních federací, ale u dětí se musí brát v potaz i poškozování zdraví dítěte.⁷⁵

5.4. Korupce

Opět se jedná o jev celospolečenský, který existuje stejně dlouho, jako soutěžní sport samotný. Při korupci se vytrácí nestrannost při rozhodování o výsledku. Může být ovlivňován buď sportovci, nebo rozhodčími. Každopádně jde o jev, který z etické stránky do sportu nepatří, ale vypadá to, že se s ním musíme smířit. Spíše je na místě položit si otázku, do jaké míry se podaří korupci omezit a jak intenzivně se proti ní bude bojovat.

Korupce je hluboce zakořeněná i na nejnižších sportovních úrovních a peníze z ní získané často aktéry zajímají víc než etická stránka sportu. O korupčních aférách bychom toho mohli napsat spoustu, ovšem pro naše účely postačí výše zmíněný rozbor tohoto problému a fakt, že korupce není ničím novým, ale pokud se proti ní chce efektivně bojovat, musí se začít již s výchovou etického myšlení a prosazováním hodnot, které podporují čestné jednání. Na druhou stranu nevidíme do hlavy každému a nelze tak vždy odhadnout, v jaké životní situaci se daný sportovec nachází a nakolik se tím snaží zajistit si pohodlný život či opravdu peníze potřebuje.

---

⁷⁴ DOVALIL, 2004, s. 172-173.

⁷⁵ DOVALIL, 2004, s. 172-174.

6 Současnost a odchylka od Coubertinových ideálů

Vývoj společnosti a celkový proces globalizace ukázal a bude ukazovat nadčasovost Coubertinovy myšlenky ohledně hodnoty sportu pro společnost. Nejedná se jen o stránku sportovního výkonu, ta je až druhořadá. Bohužel pouze prvoplánově se dnes prosazuje hlavní smysl vrcholového sportu ve spojitosti se vztahem výkon → úspěch → finanční odměna. *„V olympijském smyslu by ovšem sportovní výkon neměl být charakterizován pouze jako kvantifikovatelný výsledek činnosti sportovce v soutěžích, ale také jako výsledek dlouhodobého procesu jeho tělesného a duševního vývoje.“*⁷⁶

A právě tento rozvoj je mnohem důležitější než výkon sportovní, i když je pravdou, že ty nejlepší výkony jsou ukázkou lidských možností a hranic, neboť sportovci překonávají dosud platné rekordy v rámci disciplín omezených pravidly. Což souvisí s mnohem větším nárokem na trénink a celkové zatěžování organismu, jak po stránce psychické, tak fyzické, ale i sociální a časové.

U mnohých kategorií na to ovšem takto pohlížet nemůžeme. Jedná se o sport malých dětí, dospívajících, seniorů, ale i tělesně postižených, protože zde je naším cílem něco jiného. Zde se snažíme probudit v sportovcích vášeň pro pohyb, seznamujeme je se sportovními aktivitami, řešíme otázky morální. A právě v těchto skupinách jsou nejvíce zřetelné dopady olympijské myšlenky, kdy sport se zaměřuje nejen na výkon, ale pomáhá člověka socializovat, učit pravidlům skupinového soužití a klade na něj požadavky celkového rozvoje osobnosti s ohledem na své vlastní možnosti. Je to tedy ten případ, kdy člověk reflektuje svoje snažení a má dobrý pocit z čestného boje, svého vlastního zlepšení a z výkonu. Jde o „druh“ sportu, ve kterém sportovec nepřekročí hranici, kdy nesportuje kvůli sportu samému, ale kvůli odměně za svůj výkon. Nesportuje kvůli sportu, sportuje pro něco.

*„Není nic nového na tom, že mezi realitou a ideály existují rozpory, to věděl už sám Coubertin. Vnější podmínky, za nichž mají být dnes hodnoty olympismu realizovány, jsou stále obtížnější. Sport, jako výrazová forma společnosti, odráží rovněž její proměny: pluralizaci a neprůhlednost hodnot, rostoucí individualizaci a privatizaci našeho života.“*⁷⁷

Je samozřejmostí, že hodnoty zamýšlené Coubertinem nemohly s nynějším tempem růstu společnosti platit donekonečna a neplatily úplně ani za něj. Proto mi přijde smysluplnější

---

⁷⁶ DOVALIL, 2004, s. 179.

⁷⁷ DOVALIL, 2004, s. 182.

soustředit se spíše na to, co reprezentují olympijské ideály v dnešní době, než ptát se po tom, jestli souhlasí s Coubertinovou vizí. Sport se totiž stal společenským fenoménem, který za Coubertina byl zatím pouze okrajovou částí společnosti a fakt, do jakých rozměrů se olympijské hry dostaly, jasně ukazuje úspěch autora této instituce.

6.1. Výtky a pozitiva v dnešní době

Pro srovnání zhodnocení přínosu olympijských her ve třicátých letech za života Coubertina a olympijských her dnešní doby uvádím poznatky Dovalila jak pozitivní, tak negativní, v oblasti sportu:

Pozitivní přínos

- Sport se stal masovým, vysoce přitažlivým divadlem a zábavou.
- Počet sportovních odvětví se zvyšuje.
- V samotných sportech se uplatňují nové progresivní technologie, nová průmyslová odvětví.
- Slouží jako příklad aktivního a zdravého způsobu života (výživa, režim apod.).

Negativní přínos

- Hodnoty ekonomické zatlačují původní smysl sportu.
- Sportovci se stávají prodejními komoditami.
- Instrumentální postoj sportovce k vlastnímu tělu.
- Eskalace výkonnosti = zvyšování stresu.
- Negativní průvodní jevy (agresivita, podvody, korupce, doping).
- Nebezpečí poškozování zdraví.
- Zneužívání práce trenérů.
- Růst počtu soutěží.
- Pokles věkové hranice pro účast.⁷⁸

6.2 Další směřování olympismu

Je pravdou, že ústup olympijských ideálů je trochu na ústupu, ale souvisí to s vynálezy moderní společnosti, a tudíž je třeba zapracovat na tom, aby se ideály dokázaly určitým způsobem transformovat a použít na dnešní dobu. Abych objasnil tuto myšlenku, nemíním tím snižovat nebo jakkoliv nesouhlasit s pravými olympijskými myšlenkami. Naopak v ně

---

⁷⁸ DOVALIL, 2004, s. 170-171.

upřímně věřím. Ale tak jako se člověk během života musí přizpůsobovat novým proudům, aby si zajistil přežití, tak se musí přizpůsobit do určité míry i olympijské hodnoty vyvíjející se společnosti. Asi stěží by Pierre de Coubertin souhlasil v tehdejší době se sportovcem jako mediální tváří nějaké obchodní společnosti, a koneckonců to dokládá i aféra Jima Thorpea (1912)⁷⁹ nebo Paavo Nurmiho (1932).⁸⁰

Mým názorem ovšem je, že v naší společnosti dnes toto není morálně špatné a odchylující se od výše zmíněných hodnot olympismu. Ovšem pouze za určitého předpokladu. Předpokladu, že příjmy z reklamy této společnosti pak sportovec využije na sportovní vybavení, cesty a startovné na soutěžních kláních, zkrátka využije je tak, aby vůbec mohl sportovat. Něco jiného je, pokud sportovec pomocí reklamy zvyšuje své bohatství a je to jeho hlavním cílem, pouze využívá své sportovní mistrovství pro účast v reklamě. Nebo jedná-li se o organizaci či produkt, který není v souladu se zdravými a legálními účely a zaměřením. Naopak se cení sportovci angažující se v organizacích obecně prospěšných, například proti hladomoru a rasismu. Je správné také se zamyslet nad otázkou, zda vůbec sportovci mají možnost tyto nabídky odmítnout nebo jim jsou vsunuty při smlouvě s agenty, manažery, kluby.

„Růst prestiže olympijského hnutí se projevuje jak v účinném pedagogickém působení na sportovce v tréninkovém procesu a soutěžení, tak i v úspěšné snaze sportu integrovat svět myšlenkami přátelství, spolupráce a mírového soužití.“⁸¹

6.3 Olympijské hry versus olympijská myšlenka

„Sport dneška už není sportem, z jakého vycházel Coubertin. Změnil se, stal se světově rozšířeným fenoménem, univerzálním vzorem kultury“.⁸² I z tohoto důvodu je patrné, že ne všechny tradiční hodnoty olympijského sportu mohly zůstat nezměněny. Některé stále platí, nejdůležitějším zůstává respektování důstojnosti, vážnosti člověka a uznání jeho osobnosti. Ve sportu je potřeba i nadále vidět sportovní aktivitu ve spojitosti s čestným jednáním a přátelstvím. Toto by mělo být pravidlem pro všechny, kdo sport provozují.⁸³

---

⁷⁹ Americký sportovec a zlatý olympionik na OH 1912, kterému byly za porušení zásady amatérismu medaile sebrány.

⁸⁰ Devítinásobný zlatý medailista z OH z let 1920 – 1928. Byl prohlášen za profesionála poté, co přijal finanční odměnu v jednom ze závodů a vyřazen z OH.

⁸¹ DOVALIL, 2004, s. 188

⁸² DOVALIL, 2004, s. 184

⁸³ DOVALIL, 2004, s. 184

Nemám tedy pochybnosti o dalším pokračování olympijských her, ale v budoucnu bude třeba zaměřit se na to, aby olympijské hry a sport celkově probíhal v souladu s konceptem olympijských myšlenek. Tedy hry pokračovat budou, ale záleží na nás, jakým směrem se budou ubírat, a ovlivňovat to nebudou jen olympionici, ale každý, kdo se jakýmkoliv způsobem na sportu podílí a angažuje. Záleží tedy na přístupu jednotlivců a jejich motivaci. Důležitým faktorem pro přežití olympijských hodnot bude i podpora olympijské interpretace sportu a bylo by nezměrným úspěchem, kdyby většina lidí věděla, že olympiáda není jen sportovní akcí jednou za pár let, při které si vybíjíme emoce a fandíme našemu národu, ale že je za ní smysl mnohem hlubší.

7. Závěr

V práci jsem analyzoval obnovení olympijských her baronem Pierrem de Coubertinem, rozebral faktory vedoucí tuto osobnost k jeho životní filosofii a připomněl jsem i důležitost antických olympijských her, které daly původ novodobým hrám a bez objasnění některých faktů by tato práce nedávala smysl.

Zabýval jsem se problematikou vývoje sportovní etiky nejenom v olympijském hnutí, ale ve sportu vůbec, neboť olympijské hnutí samo o sobě nemůže existovat. Vývoj sportovní etiky procházel s postupem doby stejnými problémy, jakými procházela sama společnost. Důvod je především ten, že olympijské principy, dodržování míru, vzájemného respektování, fair play, pochopení, solidarity, kultivace člověka pomocí sportu a všechny další vznešené myšlenky vyřčené v počátcích nereprezentují jen oblast sportu, ale celkového života jedince. Potvrdily se tedy předpoklady, že olympijské ideály nejsou dnes přesnou kopií Coubertinových idejí, ale ty nejsou ani zapomenuty. Dle mého názoru jsou spíše přizpůsobeny dnešním podmínkám, ve kterých se snaží obstát. Problematika je o to složitější, že společnost nechápe přesně význam sdělení olympismu a olympijské filozofie a často si je interpretuje jen jako sportovní událost, při které se mohou setkat sportovci různých sportovních odvětví z celého světa. Prestiž této události chápe pouze ve sportovním slova smyslu.

Na druhou stranu jsem ukázal, jak velkou celospolečenskou událostí olympijské hry jsou a že dokazují správný předpoklad Coubertina v jeho filozofii. Práci jsem se snažil co nejefektivněji seřadit, neboť není jednoduché v této problematice popisovat jednotlivé skutečnosti bez širších znalostí a rozhledu. Cíl práce nastudovat etické principy a cíle Pierre de Coubertina se mi podařilo analyzovat a popsat, a díky tomu je bylo možné vyhodnotit s ohledem na dnešní dobu.

Potíže mi činilo najít kvalitní a tématu odpovídající literaturu, které sice není málo, ale bylo těžké sehnat co nejaktuálnější a nejucelenější publikaci. Měl jsem k dispozici starší literaturu, která tak nesplňovala plně mé potřeby a neřešila celkový problém práce, proto jsem musel pečlivě vybírat z dostupné literatury. Ovšem pramenů z antických olympijských her a z života Coubertina jsem měl dostatek a daly tak kvalitní základ práce.

Každopádně mi práce přiblížila pojem olympismus a hluboce s ním souhlasím a věřím, že se tato oblast bude vyvíjet správným směrem. Téma práce bylo vynikajícím průnikem

obou studovaných předmětů, tedy společenských věd a tělesné výchovy. Díky tomu jsem mohl uplatnit širší znalosti a na druhou stranu mohu v dalším studiu rozvíjet své poznatky z tohoto tématu v obou předmětech, což je důkazem smysluplnosti práce.

8 Seznam pramenů

8.1 Literární zdroje

1. BLECHA, Ivan. *Filosofický slovník*. 2. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998, 463 s. ISBN 80-7182-064-4.
2. COUBERTIN de, Pierre. *Olympijské paměti*. Praha: Olympia, 1977.
3. DOVALIL, J. a kol. *Olympismus*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. ISBN 80-7033-871-7.
4. *Encyclopedia of the modern Olympic movement*. 1st pub. Editor John E Findling, Kimberly D Pelle. Westport, Ct: Greenwood Press, 2004, xl, 602 s. ISBN 0-313-32278-3.
5. *Éthos ve výchově, umění a sportu*. Editor Naděžda Pelcová, Anna Hogenová. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7290-387-0.
6. GUTH-JARKOVSKÝ, Jiří Stanislav. *Paměti: 1894-1918*. V Praze: Hejda & Tuček, 1929.
7. HAVRÁNKOVÁ, Hana. *Český olympismus: 100 let*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999, 160 s. ISBN 80-7033-579-3.
8. CHOUTKA, Miroslav a Josef DOVALIL. *Sportovní trénink*. 1.vyd. Praha: Olympia, 1987, 318 s.
9. JAKUBCOVÁ, Kristina. *Sport a olympijské hnutí v zemích Visegrádu: jejich vývoj a jejich transformace v postkomunistické éře*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012, 206 s. ISBN 978-80-246-2146-3.
10. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 2. rozš. vyd. Praha: SPN, 2005, 829 s. ISBN 80-7235-272-5.
11. KRÁTKÝ, František. *Olympijské hry antické a moderní*. Praha: Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, 1960, 47 s. Studijní materiály Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí
12. MAC ALOON, John J. This great symbol: Pierre de Coubertin and the origins of the modern olympic games. Chicago: The Univ. of Chicago Pr., 1984, 14, 359 s. ISBN 0-226-50001-2.
13. PERIČ, Tomáš. *Sportovní příprava dětí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 198 s. Děti a sport. ISBN 80-247-0683-0.

14. PROCHÁZKA, K. a kol. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1987.
15. RYBOVÁ, Pavla, Jiří RYBA a Martin JÍLEK. *Některé aspekty prevence funkčních posturálních poruch u sportujících dětí*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, 121 s. ISBN 978-80-7435-338-3.
16. STLOUKALOVÁ, Brigita. *Olympijské hnutí v Československu v letech 1945 až 1989*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 287, xvi s. ISBN 978-80-7435-387-1.
17. ŠTEKR, Vlastimil. *Olympijské hnutí – olympijské hry*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0090-1.
18. ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Euromedia Group a Erika, 2003, 260 s.

8.2 Internetové zdroje

1. Co je sport a proč sportovat? *Co je sport*. [online]. 2012. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://aruvararat.webnode.cz/news/co-je-sport-a-proc-sportovat/>.
2. Evropská charta sportu. *Česká unie sportu*. [online]. 1992. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.cuscz.cz/sluzby-servis/legislativni-poradna-informace-vzory/vladni-dokumenty.html>.
3. Kodex sportovní etiky. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2006. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/aktualni>
4. *Olympijská charta*. [online]. Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2013. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>.
5. World Anti-Doping Code. In: *World Anti-Doping Agency* [online]. 2009 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/wada_anti-doping_code_2009_en_0.pdf